

Rzeczywistość a oczekiwania w zakresie praktycznego przygotowania uczniów do wykonywania zawodu

Mija właśnie 20 lat od momentu, kiedy zaczęły funkcjonować pierwsze Centra Kształcenia Praktycznego w polskim systemie edukacji zawodowej. Jest to doskonała okazja do tego, aby zastanowić się, jak spełniają one swoje zadania oraz jakie są perspektywy rozwoju.

U podstaw stworzenia CKP leżały założenia, że mają one być placówkami wspierającymi kształcenia zawodowe w zakresie formowania umiejętności praktycznych zarówno młodzieży jak i dorosłych. CKP w zreformowanym systemie edukacji zawodowej powinny odgrywać ważną rolę.

Do zadań Centrum Kształcenia Praktycznego należy:

1. Realizacja zajęć praktycznych i praktyk zawodowych uczniów i młodocianych pracowników.
2. Usługi szkoleniowe dla różnych podmiotów i instytucji rynku pracy.
3. Organizacja i przeprowadzanie egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe absolwentów szkół zawodowych na wszystkich poziomach kształcenia.
4. Doskonalenie nauczycieli, zarówno w zakresie nowoczesnych technik i technologii oraz jako ośrodki doskonalenia w zakresie kształcenia modułowego.
5. Prowadzenie doradztwa zawodowego dla młodzieży planującej swoją przyszłą karierę zawodową oraz dla dorosłych dokonujących reorientacji zawodowej.
6. Realizacja różnorodnych zadań edukacyjnych zleczanych przez organy prowadzące i nadzorujące oraz różnorodne instytucje oświatowe.

Z perspektywy tych 10 lat można wyciągnąć pewne wnioski, czy kształcenia praktyczne realizowane w takiej formie spełnia oczekiwania pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów szkół zawodowych do wykonywania zawodu.

Koncepcja funkcjonowania CKP oparta jest na zasadzie konsolidacji wyposażenia i sprzętu technodydaktycznego w jednym ośrodku z możliwością udostępnienia go uczniom wielu szkół. Taka organizacja bazy sprzętowej w jednym miejscu pozwala na znaczne obniżenie kosztów, dlatego wiele organów prowadzących zdecydowało się na utworzenie Centrów Kształcenia Praktycznego. Koncepcja ta pozwala na realizację treści programowych kształcenia praktycznego, wchodzących w skład programów dla różnych zawodów i realizowanych w jednej placówce, bez konieczności wyposażania kilku szkół w taki sam sprzęt. Dynamicznie zmieniająca się gospodarka wymaga błyskawicznej reakcji placówek edukacyjnych, w taki sposób, aby nadać młodym ludziom, wkraczającym w życie zawodowe, umiejętności aktualnie poszukiwane przez pracodawców. Dobrze zorganizowane i przede wszystkim odpowiednio wyposażone CKP jest w stanie praktycznie natychmiast dostosować profil kształcenia do wymogów zawodu. Realizacja zajęć praktycznych lub praktyk zawodowych odbywa się na podstawie umów, określających zakres zadań wykonywanych przez CKP, podpisanych między CKP a macierzystą Szkołą.

Do prowadzenia skutecznego kształcenia praktycznego idealne wydaje się kształcenie modułowe, które łączy w sposób płynny wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne, a które najlepiej jest realizować właśnie w CKP. Całość zagadnień występująca na danym etapie kształcenia podzielona jest na moduły, które powiązane są ze sobą siecią zależności w tzw. „mapie modułów”. Realizacja kolejnych modułów uzależniona jest od zakończenia

innych lub może przebiegać równolegle. W miarę potrzeb łatwo można wymieniać poszczególne moduły, nie zaburzając całej struktury, tworząc całkiem nowy zakres szkolenia. Można łączyć ze sobą różne programy na poziomie wspólnego modułu i w odpowiednim momencie je rozdzielić tworząc odrębne ścieżki szkolenia. Warto zwrócić uwagę na fakt, że są to formy mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych zarówno dla młodzieży jak i dorosłych. Absolwenci, którzy ukończyli edukację w latach wcześniejszych mogą podnosić swoje kwalifikacje na różnego rodzaju kursach doskonalących. Posiadanie odpowiedniego wyposażenia specjalistycznego umożliwia prowadzenie kursów w zakresie kształtowania umiejętności wymagających poparcia wiedzy teoretycznej, ćwiczeniami praktycznymi.

Oczekiwania pracodawców, w zakresie uzyskiwania kwalifikacji przez absolwentów szkół zawodowych, mogą i powinny być kreowane na etapie przygotowania podstawy programowej dla zawodu i spójnych z nimi standardów wymagań egzaminacyjnych. Taki zestaw umiejętności kształtowany w placówce, w której na koniec danego etapu edukacyjnego absolwent będzie zdawał egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, gwarantuje właściwą realizację oczekiwań pracodawców. Od dwóch lat egzaminy zewnętrzne stały się faktem. Są w większości przypadków przeprowadzane w Centrach Kształcenia Praktycznego, które notabene zostały między innymi do tego celu powołane. Struktura egzaminu oraz kwalifikacje egzaminatorów gwarantują najwyższe standardy jakości oceny zdających.

Bardzo ważnym elementem w procesie kształcenia praktycznego jest dostęp do nowoczesnych technologii, z którymi absolwent zetknie się w zakładach pracy. Stan posiadania placówek kształcących praktycznie w takie technologie, w większości przypadków znacznie odbiega od wymagań pracodawców. Oni sami nie są zainteresowani w transfer technologii do tych ośrodków. Nie istnieją bowiem mechanizmy zachęcające zakłady pracy do przekazywania środków do szkół i placówek. Doposażenie placówek w nowoczesnych sprzęt ze środków samorządowych wygląda bardzo różnie. Są Centra, które otrzymują znaczne środki od lokalnych instytucji, tak więc ich wyposażenia jest na najwyższym poziomie, ale są i takie, które otrzymują środki pozwalające jedynie na skromną egzystencję. Szansą dla CKP jest uczestnictwo w różnych projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Status ośrodka egzaminacyjnego oraz zapewnienie jednakowych warunków dla zdających na terenie całego kraju, obliuguje do spełnienia wymagań wyposażenia w sprzęt specjalistyczny. I tu z pomocą przychodzą właśnie projekty zapewniające doposażenie ośrodków egzaminacyjnych. W chwili obecnej egzaminy zewnętrzne obejmują tylko absolwentów dziennych Szkół Zawodowej, ale w niedalekiej przyszłości mogą być również ośrodkami certyfikującymi ukończenie kursów dla dorosłych, nadającymi kwalifikacje honorowane we krajach Unii Europejskiej.

Pewnym problemem w procesie kształcenia praktycznego są kwalifikacje nauczycieli w zakresie nowych technologii. Dostęp do nich jest, albo ograniczony przez fakt występowania jedynie w warunkach przemysłowych, albo obwarowany wysokimi kosztami szkolenia nauczyciela. Zakłady pracy w ostatnich czasach niezbyt chętnie przyjmują młodzież na praktyki zawodowe, a możliwość przeszkolenia nauczyciela praktycznie nie wchodzi w rachubę. Natomiast wysokie koszty szkolenia skutecznie odstraszały zarówno nauczycieli jak i dyrektorów, którzy ewentualnie chcieliby współfinansować to szkolenie.

Trudności, o których wspominałem powyżej mogą w niedalekiej przyszłości ulec zmianie, ponieważ obserwuje się ostatnio znaczne zainteresowanie wśród pracodawców, pracownikami posiadającymi kwalifikacje w zawodach robotniczych oraz na poziomie technika. Jak wiadomo gospodarka, tak jak natura, nie lubi próżni, w związku z tym można

mieć nadzieję, że powstaną warunki do jeszcze lepszego wykorzystania sił i środków drzemiących w gospodarce i edukacji do pełnej spójności między rzeczywistością a oczekiwaniami pracodawców.

mgr inż. Tomasz Borowski

nauczyciel kształcenia praktycznego

w Centrum Kształcenia Praktycznego w Toruniu